

SUOMEN MATKAILUALAN LIITTO RY

Vilhonkatu 4 B
00100 HELSINKI

11.5.2020

Suomen matkailualan liitto ry:n (SMAL) lausunto: HE 67/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ravitsemisyri- tysten uudelleentyöllistämisen tukemisesta ja toiminnan rajoitusten hyvittämisestä

Yleistä

Suomen matkailualan liitto ry (SMAL) (ent. Suomen matkatoimistoalan liitto ry) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi ravitsemisyri-tysten uudelleentyöllistämisen tukemisesta ja toiminnan rajoitusten hyvittämisestä (HE 67/2020 vp).

Matkatoimistoja ja matkanjärjestäjiä edustava Suomen matkailualan liitto ei vastusta sitä, että ravitsemisyri-tyksiä tuetaan tässä äärimmäisen poikkeuksellisessa tilanteessa. Lähes tulkoon kaikki suomalaisyritykset, etenkin palvelusektorilla, ovat kriittisen taloudellisen tuen tarpeessa. Suomen matkailualan liitto näkee ongelmallisena sen, että tässä esityksessä ollaan taloudellisia tukitoimia esittämässä vain yhdelle toimialalle.

Covid-19-taudin leviämisen rajoittamiseen tähtäävillä Suomen valtion ohjeistuksilla ja määräyksillä lähes kaikkien palvelualan yritysten toiminta on käytännössä lopetettu ilman lainsäädännöllisiäkin toimenpiteitä. Myös suurin osa ravintoloista sulki ovensa jo paljon ennen velvoittavan lain astumista voimaan pelkkien vahvojen suositusten perusteella. Tämä on todettu myös nyt lausunnolla olevassa hallituksen esitysluonnoksessa HE 67/2020 vp. Ravintoloiden toiminta olisi ilman velvoittavaa lakiakin pysähtynyt samalla tavalla kuin muiden toimialojen toiminta muun muassa kokoontumisrajoituksiin perustuen. Tästä huolimatta se on nostettu yksittäisenä alana erityistuen piiriin, vaikka kärsijöitä ovat käytännössä suurin osa etenkin palveluja tarjoavista yrityksistä. Esimerkiksi kaikki kevään ja alkukesän 2020 tapahtumat on peruttu pelkkien hallituksen ohjeistusten nojalla.

Lentoliikenne ja kansainvälinen matkailu ovat ulkoministeriön, Suomen hallituksen sekä kuluttajaviranomais-ten antamiin suosituksiin perustuen pysähtyneet jo maaliskuun puolivälissä ja vaikutukset ulottuvat vähintään syksyyn saakka, todennäköisesti huomattavasti tätäkin pidempään. Tähän ovat vaikuttaneet myös Suomen Rajavartiolaitoksen antamat määräysten kaltaiset ohjeistukset, joilla on käytännössä kielletty rajan ylittäminen, vaikka tähän ei ole ollut perustuslain mukaista oikeutusta.

Ulko- ja kotimaan matkatoimisto- ja matkanjärjestäjätoiminta on yksi koronakriisistä laajimmin kärsineistä toimialoista. Silti sille ei ole suunnattu mitään alakohtaisia tukitoimia Suomessa. Kun yhdelle toimialalle ollaan myöntämässä kohdennettua tukea sillä perusteella, että osa toimialan toiminnasta kiellettiin lain nojalla, katsomme että myös matkatoimistoalan yritysten tulisi olla oikeutettuja vastaavanlaisiin tukitoimiin.

Lomautukset

Hallituksen esityksessä todetaan, että ravitsemisalalla on kokoaikaisesti lomautettuna työttömäksi työnhakijaksi noin 31 prosenttia alan palkansaajista, kun lomautettujen määrä koko työmarkkinoilla vastasi vain noin 8 prosenttia palkansaajien määrästä. Suomen matkailualan liiton edustamat yritykset vastaavat noin 95 prosentista koko matkatoimistoalan matkatuotannosta Suomessa. SMALin jäsenistöltään keräämien tietojen sekä matkatoimistoalan työnantajajärjestön Paltan ja työntekijöitä edustavan AKT:n mukaan voidaan todeta, että koronakriisin puhjettua matkatoimistoalan yritykset ovat lomauttaneet osa-aikaisesti tai kokopäiväisesti noin 80 prosenttia alan työntekijöistä joko usean kuukauden ajaksi tai toistaiseksi. Päinvastoin kuin esimerkiksi ravintoloissa, työvoimaa on jonkin verran jouduttu pitämään matkatoimistoissa, jotta maailmalla olleet matkustajat on saatu turvallisesti kotiin. Henkilökuntaa on tarvittu myös peruuttamaan jo tehtyjä matkavarauksia ja hoitamaan matkoista saatujen maksujen palautuksia asiakkaille. Tämä työ on tehty täysin ilman minkäänlaista korvausta, samalla kun peruuntuneista ja siirtyneistä matkoista on jäänyt tulot saamatta. Tämä prosessi jatkuu koko ajan, kunnes jo varatut matkat voidaan toteuttaa.

Poikkeuksellisenä työmarkkinajärjestöissä pidetään sitä, että monissa matkatoimistoalan yrityksissä on jouduttu käynnistämään jo uusi lomautuskierros, kun tilanteen ei uskota paranevan lähikuukausien aikana. Vaarana onkin, että lomautukset muuttuvat muutaman kuukauden sisällä irtisanomisiksi, ellei ala saa valtiolta tukea.

Tuki uudelleentyöllistämiseen ja kustannusten kohtuullinen hyvitys toiminnan rajoitusajalta

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että ravitsemisyriyksille annetaan ilman viiveitä ja hallinnollisia rasitteita taloudellista tukea kahdella toisiaan täydentävällä tavalla. Yrityksille ehdotetaan annettavaksi kohtuullista kompensatiota joustamattomien kustannusten kattamiseen sekä työntekijöiden uudelleentyöllistämiseen.

Suomen matkailualan liitto katsoo, että hallituksen esityksessä esitetyt kriteerit olisivat perusteiltaan monilta osin ulotettavissa myös matkatoimistoalan yrityksiin ja että edellä mainittu tuen suuruus vastaisi myös matkatoimistoalan yritysten uudelleentyöllistämisen tuen tarvetta. Matkatoimistoalan toiminta on kuitenkin ollut pysähdyksissä jo maaliskuun 14. päivästä lähtien, jolloin ulkoministeriö ja Suomen hallitus antoivat määräyksenluonteisen suosituksen välttää kaikkea matkustamista ulkomaille. Ulkomaalaisten matkustus Suomeen päin pysähtyi 19.3. Rajavartiolaitoksen Suomen hallituksen antamaan päätökseen perustuvien määräyksenluonteisten linjausten vuoksi. Ne ovat tällä hetkellä voimassa 14.6. saakka, ja niitä voidaan jatkaa kuukausi kerrallaan ja on hyvin mahdollista, että myös kesäkuun jälkeen rajoitukset jatkuvat.

Sekä ulkomailta Suomeen että Suomesta ulkomaille tapahtuvan työ- ja vapaa-ajanmatkustuksen elpyminen kestää huomattavasti pidempään kuin muiden palvelujen ja tavaroiden kauppa sen jälkeen, kun rajoituksia valtion toimesta puretaan. Matkatuotannon uudelleenkäynnistäminen tuleekin vaatimaan jopa usean kuukauden työn ja sitä varten osaavan työvoiman palkkaamisen. Matkatoimistot alkavat varovaisesti käynnistää matkojen myyntiä asteittain kesän aikana ja matkat toteutusivat aikaisintaan elokuusta alkaen muutamien kohteiden osalta. Vaikka myynti käynnistyisikin, matkakauppa on huomattavasti pienempää kuin normaalisti. Tuen tarpeen kesto on näin ollen ravintola-alaa pidempi. Sitä pitäisi saada ulkomaille suuntautuvien matkojen osalta 14.3.2020 lukien ja ulkomailta Suomeen suuntautuvien matkojen osalta 19.3.2020 lukien ja tuki tulisi ulottaa tässä vaiheessa heinäkuun loppuun saakka. Mikäli koronavirus lähtee uudelleen liikkeelle, tuen tarve on arvioitava uudelleen. Taloudellista tukea uudelleentyöllistymiseen tarvitaan vähintään kolmelle kuukaudelle.

Suomen matkailualan liiton jäsenistölleen tekemän selvityksen perusteella niin ulkomailta Suomeen kuin Suomesta ulkomaille työ- ja/tai vapaa-ajanmatkustusta operoivien yritysten arvio koronapandemian aiheuttamien myynnin menetysten vuoksi kattamatta jäävistä joustamattomista juoksevista kustannuksista on noin

160 miljoonaa euroa. Tämä on taloudellisen tuen tarve, mikäli kansainvälinen matkailu saadaan käyntiin elosyyskuussa.

Matkapakettilainsäädännön mukaiset veloitteet ja niistä aiheutuva tuen tarve

Tähän saakka myöskään EU-taholta ei ole annettu matkatoimistoalalle minkäänlaisia apukeinoja kriisin yli selviytymiseen. Tätä on perusteltu kuluttajasuojalainsäädännöllä, josta ei tässä massiivisessa kriisissä ole EU-komissiolla ollut tahtotilaa poiketa. Kaikki toimialan ehdottamat ehdotukset on hylätty vetoamalla paketti-matkadirektiivin säännöksiin, jotka on säädetty koskemaan normaaleja aikoja. Näin mittavaa kriisiä ei ole osattu edes ennakoida direktiiviä säädettäessä. Säännökset antavat kuluttajille erittäin laajan suojan. Matkatoimistoalan yrityksiä koskevat sen sijaan raskaat vastuut kaikissa niissäkin tilanteissa, joihin ei ole olemassa mitään varautumiskeinoja. Monissa maissa on nähty matkatoimistojen ja matkanjärjestäjien ahdinkotila ja haettu tukitoimia alalle, koska niin koti- kuin ulkomaille suuntautuva matkailu on nähty merkittävänä toimialana. Meillä ei vastaavaa apua ole matkatoimistoalan yrityksille valtion taholta annettu.

Kun matkatoimistoalan yritysten kassa on uuden matkakaupan puutteessa tyhjentynyt, aiheuttaa alan yrityksille kiinteiden kulujen ja toiminnan uudelleenkäynnistämisen kustannusten ohella ongelmia matkapakettilainmukainen velvoite maksunpalautuksista asiakkaille. Suomen matkailualan liiton 5.5. tekemän selvityksen mukaan, mikäli matkapaketit joudutaan peruuttamaan heinäkuun 2020 loppuun saakka, asiakkaille palautettavaa on noin 70 miljoonaa euroa, syyskuun 2020 loppuun mennessä noin 85 miljoonaa euroa ja joulukuun 2020 loppuun mennessä jo noin 105 miljoonaa euroa. Merkittävää osaa näistä palautettaviksi tulevista maksuista ei saada takaisin hotelleilta, lentoyhtiöiltä ja muilta alihankkijoilta eri puolilta maailmaa, vaan ne jäävät matkanjärjestäjien tappioksi.

Lainmuutosehdotus

Suomen matkailualan liitto on ehdottanut hallitukselle koronaviruspandemian vuoksi lisäystä matkapalveluyhdistelmistä annetun lain 16§:ään *Maksusuoritusten palauttaminen*. Pykälän sisältö olisi seuraava:

Mikäli matkapalveluyhdistelmä on peruttu koronakriisin vuoksi joko matkanjärjestäjän tai matkustajan taholta, matkanjärjestäjällä on oikeus antaa asiakkaalle peruuntuneen matkapalveluyhdistelmän arvoinen voucher maksupalautuksen sijaan.

Voucherin tulee täyttää seuraavat edellytykset:

- 1) Se vastaa arvoltaan täysimääräisesti matkustajan maksamaa suoritusta*
- 2) Voucherin toimituksesta ei voida periä matkustajalta maksua*
- 3) Voucher on voimassa vähintään yhden vuoden (12 kuukautta) ajan matkan peruutusajankohdasta*
- 4) Jos voucheria ei käytetä sen voimassaoloaikana, saa asiakas matkasta maksamansa rahat takaisin*
- 5) Voucherissa todetaan, että se on annettu koronakriisin vuoksi*

Asiakas ei voi kieltäytyä vastaanottamasta voucheria, joka täyttää edellä mainitut edellytykset.

Matkanjärjestäjän tulee pitää antamistaan vouchereista, niiden arvosta, haltijoista sekä voimassaoloajoista kirjaa.

Matkapalveluyhdistelmien tarjoajia koskevan lain 6§:n mukaan matkanjärjestäjän antama vakuus Kilpailu- ja kuluttajavirastolle kattaa myös voucherit.

Suomessa Kilpailu- ja kuluttajavirasto hyväksyy jo nykyisellään voucherin tarjoamisen asiakkaalle käteispalautuksen vaihtoehtona. Ns. koronavoucherin tulee olla vakuudella turvattu, voimassa vähintään vuoden ja palautettavissa sen jälkeen rahaksi. Asiakkaalla on kuitenkin aina oikeus vaatia peruuntuneen matkan hinta maksupalautuksena. Suomen matkailualan liiton jäsenkyselyn tulosten mukaan vain noin 20 prosenttia asiakkaista on valinnut voucherin käteismaksun sijaan.

Lukuisissa EU-jäsenvaltioissa on vastoin EU-lainsäädäntöä ja komission linjausta otettu koronakriisin ajaksi käyttöön voucher, josta asiakas ei voi kieltäytyä, mikäli matkanjärjestäjä sitä hänelle välittömän maksupalautuksen sijaan tarjoaa. Useissa maissa voucherin takaajana on valtio, Suomessa myönnettyistä vouchereista vakuuden on asettanut matkanjärjestäjä itse. Eräissä jäsenvaltioissa peruuntuneista matkapaketeista asiakkaalle maksettavat palautukset on hoidettu vakuusrahaston kautta, jota jäsenvaltio on tukenut sadoilla miljoonilla euroilla. Muitakin ratkaisuja asian hoitamiseksi on varmasti kehitettävissä.

Suomalaisille matkatoimistoalan yrityksille erityisen haasteen aiheuttaa se, että myös monet niiden alihankkijoista, eli kuljetusyhtiöt tai matkakohteissa olevat matkapalveluiden tuottajat, eivät palauta matkatoimiston / matkanjärjestäjän niille tilittämiä ennakkomaksuja rahana vaan pelkästään vouchereina. Kun meillä viiranomainen kuitenkin edellyttää, että asiakkaalla on oikeus vaatia maksunpalautus rahana, tilanteessa, jossa matkatoimiston / matkanjärjestäjän kassa on tyhjä uuden matkakaupan lähes tyrehtyttyä, tilanne on täysin kestämaton. Jokin ratkaisu on asiaan saatava nopeasti sekä kuluttajien että yritysten tilanteen selventämiseksi.

Lopuksi

Suomen matkailualan liitto ei vastusta sitä, että suomalaisille ravitsemisyrityksille annetaan tukea, mutta katsoo, että perustuslaillisin perustein tukea on annettava matkatoimistoille ja matkanjärjestäjille vähintään samassa suhteessa kuin ravintoloille.

Suomen matkailualan liitto esittää myös lisäystä matkapalveluyhdistelmistä annetun lain *16 §:ään*, mikä mahdollistaisi voucher-mallin käyttöönoton Suomessa. Vastaavasti olemme valmiit osallistumaan jonkin toisen mallin työstämiseen, jolla varmistettaisiin kuluttajansuojan korkea taso samalla kun mahdollistettaisiin matkatoimistoalan yritysten selviytyminen akuutin kriisin yli.

SUOMEN MATKAILUALAN LIITTO RY (SMAL)

Heli Mäki-Fränki
toimitusjohtaja

Päivi Laatikainen-Mattsson
apulaisjohtaja, juristi